

Opinia

w sprawie ochrony bagien i torfowisk w lasach

W lasach Polski jest prawie 600 tys. ha bagien i torfowisk. Około 500 tys. ha stanowią drzewostany na siedliskach mokradłowych lub na glebach torfowych¹. W zarządzie Lasów Państwowych są także liczne, śródleśne, niezalesione bagna i torfowiska². Są wśród nich obiekty bardzo cenne przyrodniczo. Przeciętny stan zachowania bagien i torfowisk w krajobrazie leśnym jest nieco lepszy niż w krajobrazie rolniczym. Są jednak także obiekty zdegradowane, wymagające działań renaturyzacyjnych.

Idea ochrony mokradeł ma duże poparcie w środowisku leśników, rozumiejących znaczenie wody dla lasu i powiązania między warunkami wodnymi lasu a ochroną śródleśnych mokradeł. Należy docenić wiele starań Lasów Państwowych i leśników o ochronę bagien i torfowisk. Z inicjatywy lub przy udziale jednostek LP wdrożonych zostało wiele przedsięwzięć czynnej ochrony torfowisk, przede wszystkim przez powstrzymywanie ich odwadniania.

Mimo to przeciętny stan torfowisk w lasach jest wciąż daleki od stanu dobrego, a powierzchniowo dominują torfowiska odwodnione. Nadal działają, a niekiedy są regularnie konserwowane, systemy starych rowów odwadniających. Oszacowano³, że torfowiska leśne w Polsce emitują rocznie ok. 3,6 mln ton⁴ równoważnika CO₂, co jest skutkiem i wyrazem ich postępującej degradacji i zaniku. Ochrona torfowisk w lasach wciąż wymaga więc wzmocnienia, w tym przede wszystkim podejścia systemowego, a nie tylko fakultatywnego.

W ocenie Komisji PROP ds. Ochrony Ekosystemów kilka działań potrzebnych dla wzmocnienia ochrony torfowisk w lasach ma charakter pilny, zwłaszcza w kontekście realizowanych obecnie przedsięwzięć na rzecz torfowisk i lasów. Celem tej opinii, wydanej z własnej inicjatywy Państwowej Rady Ochrony Przyrody, jest ich wskazanie i analiza. Potrzeby te wymienione są również w projektowanej Strategii ochrony mokradeł w Polsce⁵. Tu przedstawiamy jednak dokładniejszą ich analizę.

---

¹ Szacunek oparty na danych glebowo-siedliskowych Lasów Państwowych (typy siedliskowe Bb, BGb, BWb, BMb, BMGb, LMb, Ol, OIJ, OIJG + gleby torfowe i murszowe w innych siedliskach bagiennych = 482,5 tys ha; powiększony o oszacowanie dla lasów niepaństwowych na podstawie GIS Mokradła).

² 82 tys. ha gruntów w Lasach Państwowych zaewidencjonowanych jako „bagny” + niektóre grunty nieleśne użytkowane jako łąki lub pastwiska, a położone na torfach.

³ Kotowski W. 2021. Oszacowanie emisji gazów cieplarnianych z użytkowania gleb organicznych w Polsce oraz potencjału ich redukcji. Fundacja WWF Polska.

⁴ Liczba ta nie jest prawidłowo ujawniona w opracowanym przez KOBiZE „Krajowym raporcie inwentaryzacyjnym 2023 – Inwentaryzacja emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w Polsce dla lat 1988–2021”.

⁵ Por. opinia PROP na temat projektu tej strategii: PROP/KOE/2024-01, z 13 maja 2024 r.

Aktualne obowiązki właściciela lasu wobec bagien i torfowisk w lasach

Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy o lasach *właściciele lasów są obowiązani (...) w szczególności do: zachowania w lasach naturalnych bagien i torfowisk.*

Przyjmujemy tu, że użyte w ustawie terminy należy rozumieć zgodnie ze znaczeniem przyjętym w języku powszechnym: *bagno* – obszar z aktywnymi procesami bagiennymi, tj. warunkowanymi wysokim uwilgotnieniem terenu (zwykle, ale nie zawsze torfowy); *torfowisko* – obszar ze złożem torfu (tak bagienny, jak i przesuszony). Pojęcie *naturalne* rozumiemy analogicznie do *cieków naturalnych* lub *naturalnych zbiorników wodnych* w Prawie wodnym, tj. jako: *o naturalnej genezie, powstałe w wyniku naturalnych procesów.* Nie wyklucza więc ono obiektów zniekształconych. Poza kategorią *naturalne* znajdowałyby się obiekty zawdzięczające swoje istnienie działalności człowieka, np. zabagnienia spowodowane przyczynami antropogenicznymi.

Ustawodawca, wprowadzając cytowany przepis, uznał szczególną rolę ekologiczną bagien i torfowisk, zarówno dla przyrody, jak i dla kształtowania zasobów wodnych w lasach, oraz antycypował konieczność ochrony zasobów węgla w torfowiskach leśnych, nakładając na wszystkich właścicieli lasów dodatkowy obowiązek dotyczący mokradeł w tych lasach.

Przepis ten ustanawia nie tylko zakaz niszczenia, ale *nakaz zachowania*, czyli także nakaz podejmowania, w razie potrzeby, działań zapobiegających degradacji i zanikowi bagien i torfowisk. W szczególności są to działania powstrzymujące odwadnianie. Torfowiska odwodnione nigdy bowiem nie pozostają stabilne, ale ich degradacja nieuchronnie postępuje – bierna zgoda na dalsze ich odwadnianie, np. na funkcjonowanie rowów odwadniających, narusza obowiązek ich *zachowania*.

Dla właścicieli lub zarządców lasu może jednak nie być jasne, jakich dokładnie obiektów w ich lesie dotyczy ten przepis.

Podstawowym dokumentem określającym działania podejmowane w Lasach Państwowych jest plan urządzenia lasu. Jego częścią jest program ochrony przyrody, zawierający kompleksowy opis stanu przyrody, zadania z zakresu jej ochrony i metody ich realizacji. Zagadnienia ochrony *naturalnych bagien i torfowisk* tu właśnie powinny być ujęte. Obecny zakres programu ochrony przyrody nie zawiera jednak kompletu potrzebnych informacji w tym zakresie, w tym nie wskazuje lokalizacji naturalnych bagien i torfowisk, przynajmniej o ile nie są one chronionymi siedliskami przyrodniczymi w rozumieniu dyrektywy siedliskowej.

W lasach niepaństwowych analogicznym dokumentem jest uproszczony plan urządzenia lasu, który także nie zawiera takich informacji.

Luki te powinny być uzupełnione. Aby wymóg *zachowania w lasach naturalnych bagien i torfowisk* był poważnie traktowany, dla jego adresatów powinno być jasne, co dokładnie ma być zachowane.

REKOMENDUJEMY:

1. Uzupełnienie obligatoryjnego zakresu programu ochrony przyrody w Lasach Państwowych (rozdz. IV Instrukcji urządzenia lasu) o wykaz *naturalnych bagien i torfowisk* (tj. wykaz obiektów, których dotyczy obowiązek z art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy o lasach), zawierający w szczególności:
  - a) ocenę aktualnego stanu każdego z nich, ze szczególnym uwzględnieniem procesów zagrażających ich zachowaniu (aktualnego stanu uwodnienia,

- zmurszenia powierzchni, ryzyka zniszczenia złoża torfowego przez jego przesuszenie);
- b) działania konieczne dla powstrzymania procesów degradacji i dla zachowania każdego z nich;
  - c) powiązanie z wykazem siedlisk przyrodniczych występujących w obrębie bagien i torfowisk, oceną ich stanu i działaniami niezbędnymi, by odtworzyć ich dobry stan.
2. Uzupelnienie zakresu uproszczonego planu urzadzania lasu i inwentaryzacji stanu lasu, sporzadzanych dla lasow niepaństwowych (rozporzadzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urzadzania lasu, uproszczonego planu urzadzania lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu, § 7 i 8), o punkt opisu lasów zawierający informację o wymaganiach ochrony przyrody, w tym wymogach zachowania naturalnych bagien i torfowisk.

Wdrożenie w stosunku do bagien i torfowisk w lasach obowiązków odbudowy przyrody

Wejście w życie rozporządzenia UE ws. odbudowy zasobów przyrodniczych⁶ nakłada na państwo polskie m.in. obowiązek wdrożenia działań prowadzących do odtworzenia w odpowiednim harmonogramie czasowym dobrego stanu docelowo 90% siedlisk przyrodniczych, a także obowiązek *przywrócenia wysokiego uwilgotnienia na glebach organicznych*, który w ¼ wymaganego areału może być zrealizowany poza obszarami rolniczymi, a więc np. w lasach. W przypadku siedlisk przyrodniczych na torfowiskach oznacza to przede wszystkim działania w celu odtworzenia właściwych warunków wodnych. Powstaje pytanie, jaki organ lub podmiot ma być odpowiedzialny za wdrożenie tych działań?

Na gruntach niepaństwowych, w tym w lasach niepaństwowych, instrumentem realizacji zobowiązań państwa może i powinien być system zachęt finansowych dla właścicieli. Jednak wydaje się, że na gruntach państwowych obowiązki te powinien zrealizować podmiot zarządzający tymi gruntami w imieniu Skarbu Państwa. W przypadku torfowisk będących w zarządzie Lasów Państwowych, to nadleśniczowie będą musieli w praktyce zrealizować to zadanie, choć mechanizmy jego finansowania mogą być różne. Wymaga to jednak jasnego przypisania im tego obowiązku.

REKOMENDUJEMY:

3. Jednoznaczne rozstrzygnięcie, kto na gruntach Skarbu Państwa ma być odpowiedzialny za wdrożenie środków odbudowy przyrody, niezbędnych do osiągnięcia celów wymaganych przez rozporządzenie UE w odbudowy przyrody. Dotyczy to także lasów Skarbu Państwa, w większości zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe. Odpowiedzialność za wdrożenie środków odbudowy przyrody musi być uregulowana ustawowo, tj. wpisana do ustawowych obowiązków odpowiednich podmiotów.

---

⁶ Rozporządzenie 2024/1991 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych i zmiany rozporządzenia (UE) 2022/8691.

Rozpoznanie i planowanie ochrony bagien i torfowisk w lasach

Skuteczna ochrona mokradeł wymaga zebrania o nich dobrych danych, a następnie właściwego ich zinterpretowania, co wymaga fachowej wiedzy. Jak na razie, pomimo różnych prób inwentaryzacji, rozpoznanie rozmieszczenia i potrzeb ochrony mokradeł, a nawet tylko mokradłowych siedlisk przyrodniczych z załącznika I dyrektywy siedliskowej, pozostaje niepełne – choć i tak w lasach zarządzanych przez PGL LP jest przeciętnie lepsze niż poza nimi. Stosunkowo wiarygodnym rozpoznaniem w Lasach Państwowych dysponujemy w zakresie gleb (opracowania glebowo-siedliskowe, pokrywające większość nadleśnictw, identyfikują gleby torfowe i inne gleby wytworzone z torfów) oraz lokalizacji rowów; informacje przyrodnicze są natomiast często niekompletne, a niekiedy niewiarygodne.

Dużą szansą przynajmniej częściowej poprawy tego stanu rzeczy jest realizowane obecnie przedsięwzięcie „Odtworzenie oraz zachowanie obszarów bagiennych, torfowisk i terenów podmokłych na obszarach Natura 2000 i Zielonej Infrastruktury”, finansowane w znacznej części przez UE jako strategiczny projekt *Wetlands Green LIFE*, koordynowane przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, a prowadzone m.in. w partnerstwie z GDOŚ. Zakłada ono systematyczną inwentaryzację, ocenę stanu i zaplanowanie ochrony mokradłowych siedlisk przyrodniczych z zał. I dyrektywy siedliskowej na obszarach Natura 2000 i na *obszarach Zielonej Infrastruktury*. Podobnym i kompatybilnym przedsięwzięciem są wdrażane w Lasach Państwowych przez Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych LP projekty: „Lasy dla mokradeł – ochrona siedlisk hydrogenicznych na obszarach cennych przyrodniczo” (GMOK), „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych – kontynuacja” oraz „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich – kontynuacja”. Gdyby cele tych przedsięwzięć zostały osiągnięte, mogłyby się one stać znaczącymi krokami wzmacniającymi ochronę mokradeł w lasach.

Ważne jest jednak, by inwentaryzacja i planowanie ochrony siedlisk przyrodniczych realizowane w ramach tych przedsięwzięć były właściwej jakości. W przeciwnym razie stracona zostanie unikatowa szansa na pozyskanie obiektywnych danych, a co gorsza, powstanie ryzyko, że ochrona niektórych mokradeł zostanie zaplanowana – a w konsekwencji zrealizowana – w sposób niewłaściwy.

Pierwsze wyniki weryfikacji danych z projektu *Wetlands Green LIFE* budzą zaniepokojenie, ponieważ sugerują możliwość licznych błędów w kwalifikacji typu siedliska przyrodniczego. Stwierdzono także bardzo niebezpieczne błędy, polegające na negowaniu występowania siedliska w miejscach, gdzie na pewno ono występuje i w dodatku jest dobrze wykształcone. Powtarzającym się problemem jest wykrywanie i rozpoznawanie gatunków wskaźnikowych, prawidłowe rozróżnianie między niektórymi typami siedlisk przyrodniczych (np. 7110-7140, 7230-7140), a zwłaszcza prawidłowa identyfikacja zagrożeń w sferze warunków wodnych.

Wiele cennych wskazówek do realizacji przedsięwzięcia *Wetlands Green LIFE* zostało wypracowanych, przy udziale licznej grupy pracowników tego projektu, w ramach Letniej Szkoły Bagiennej⁷, zorganizowanej w 2023 roku przez Centrum Ochrony Mokradeł. Niestety, przyjęte w omawianym wyżej projekcie *Wytyczne do prac* nie wykorzystały tego dorobku.

---

⁷ Kotowski W. i in. 2023 Letnia Szkoła Bagienna 2023 – wnioski praktyczne, Mscr [<https://bagna.pl/zglebiaj-wiedze/letnia-szkola-bagienna>].

REKOMENDUJEMY:

Zwrócenie szczególnej uwagi na jakość danych przyrodniczych, powstających w ramach przedsięwzięć Wetlands Green LIFE oraz GMOK, w tym w szczególności:

4. Przyjęcie takich metod inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych, które zapewnią:
    - a) pełną inwentaryzację, a nie tylko weryfikację dotychczasowych danych, także na obszarach Natura 2000 posiadających PZO;
    - b) dokumentację diagnoz, a szczególnie weryfikację tych negatywnych, za pomocą zdjęć fitosocjologicznych;
    - c) wnikliwy opis stanowisk i płatów siedlisk, uwzględniający także całe torfowiska, na których zlokalizowane są siedliska przyrodnicze, ich uwarunkowania krajobrazowe, historię przekształceń, dotychczasowe osiadanie powierzchni, stan wierzchniej warstwy torfu, uwarunkowania ekohydrologiczne (np. czynnik limitacji produkcji pierwotnej);
    - d) wnikliwy opis oddziaływań i zagrożeń, skoncentrowany nie na sposobie ich zakodowania, ale na zrozumieniu ich mechanizmów.
  5. Zwrócenie uwagi nie tylko na wyszkolenie, ale także na doświadczenie pracowników realizujących inwentaryzację terenową w ramach Wetlands Green LIFE oraz GMOK. Wymagane do zarejestrowania wskaźniki, zwłaszcza bazujące na kompozycji florystycznej, są wrażliwe na doświadczenie obserwatora – kluczowa jest nie tylko sama znajomość i umiejętność rozpoznania gatunków (także mszaków!), ale przede wszystkim praktyczna umiejętność wyszukiwania i zauważania tych trudno wykrywalnych gatunków, którą można nabyć tylko przez doświadczenie.
  6. Pilną, wnikliwą weryfikację pierwszych wyników inwentaryzacji otrzymywanych w projekcie Wetlands Green LIFE w zakresie trafności diagnoz siedliska przyrodniczego, ujęcia gatunków diagnostycznych, identyfikacji zagrożeń (szczególnie związanych z odwadnianiem), trafności planowania działań ochronnych. Wykorzystanie wniosków z tej weryfikacji do udoskonalenia metodyki, w tym pełne wykorzystanie informacji zwrotnych od regionalnych dyrekcji ochrony środowiska i ekspertów – nie tylko do poprawienia zidentyfikowanych błędów, ale także do analizy, jak błędy takie powstają i jak je można poprawić także w miejscach, w których nie zostały zidentyfikowane.
  7. Przyjęcie w ramach realizowanych przedsięwzięć, w tym szczególnie Wetlands Green LIFE oraz GMOK, odpowiednich sposobów planowania ochrony mokradłowych siedlisk przyrodniczych:
    - a) planowanie nie tylko przez obserwatora w terenie, ale raczej w dyskusji w ramach panelu ekspertów, także zewnętrznych;
    - b) planowanie ze świadomością, że ekosystemy mokradłowe są bardziej różnorodne niż schemat oceny ich stanu wskaźnikami PMS: niektóre doskonale zachowane i dobrze funkcjonujące torfowiska, nie wymagające żadnej ochrony czynnej, mogą być miejscem występowania siedlisk przyrodniczych ocenianych na U1 lub U2; same oceny U1/U2 nie powinny więc być przesłanką do automatycznego przypisywania działań ochronnych;
-

- c) planowanie polegające na naprawie mechanizmów funkcjonowania torfowiska (bazującej na ich zrozumieniu), a nie próby „ogrodniczego” doprowadzania wskaźników ochrony do poziomów stanu właściwego;
- d) gdy to konieczne, planowanie i realizacja działań ochronnych na rzecz siedlisk przyrodniczych także poza ich płacami (np. w częściach tego samego torfowiska niebędących siedliskami przyrodniczymi), albo nawet poza torfowiskiem czy wręcz poza obszarem Natura 2000, w którym jest torfowisko (np. odtwarzanie krążenia wody w krajobrazie).

Bagna i mokradła jako element gospodarowania wodą w lasach

Wśród leśników powszechna jest świadomość potrzeby retencji wody w lasach oraz znaczenia bagien i torfowisk dla tej retencji. Dostrzegane jest znaczenie warunków wodnych dla stanu ekosystemów leśnych. Wiele cennych przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony mokradeł zostało zrealizowanych właśnie w ramach małej retencji wody w lasach, a działania takie są kontynuowane.

W 2023 r. wprowadzono w Lasach Państwowych nową „Instrukcję urządzania lasu”, która przewiduje nowy element planowania – możliwość sporządzania *planu gospodarowania zasobami wodnymi w nadleśnictwie*. Przewidziany w instrukcji zakres tego planu nie wyraża jednak w pełni roli mokradeł leśnych w zarządzaniu wodami.

REKOMENDUJEMY:

- 8. Zmodyfikowanie instrukcji sporządzania planu gospodarowania zasobami wodnymi w nadleśnictwie (część II, rozdział 2 „Instrukcji urządzania lasu”) w następującym zakresie:
  - a) Wśród celów gospodarki wodnej w lasach (§ 13 ust 3) należy dodać „zapewnienie warunków wodnych niezbędnych do zachowania oraz odtworzenia w lasach naturalnych bagien i torfowisk”;
  - b) Jeżeli *obiekty powierzchniowe naturalne (jeziora, śródleśne oczka wodne, mokradła)* zaliczono do *infrastruktury wodnej w lasach* (§ 15 ust. 1), to *działania związane z istniejącą infrastrukturą* (§ 15 ust. 2) powinny obejmować także *utrzymanie mokradeł przez zabezpieczenie lub odtworzenie ich naturalnego uwodnienia, w szczególności gwarantującego zabezpieczenie przed rozkładem złóż torfu i zachowanie ich zdolności retencyjnych*. Możliwy zakres planowanych inwestycji (§ 15 ust. 3) powinien obejmować także *likwidację zbędnych urządzeń wodnych* (np. rowów odwadniających mokradła).
  - c) Wśród założeń ogólnych do sporządzania planu gospodarowania zasobami wodnymi (§ 17) należy wymienić także:
    - *potrzeby odtwarzania dobrego stanu siedlisk wynikające z Rozporządzenia UE ws. odbudowy zasobów przyrodniczych, w szczególności siedlisk z grupy 1 (tereny podmokłe – przybrzeżne i śródlądowe),*
    - *potrzeby przywrócenia wysokiego uwilgotnienia na glebach organicznych wynikające z ww. rozporządzenia w zakresie odbudowy ekosystemów rolniczych* (dotyczy to zarówno torfowisk nieleśnych, będących formalnie gruntami rolnymi w zarządzie LP, jak i torfowisk leśnych, bowiem ¼ wspomnianych zobowiązań można zrealizować na gruntach innych niż rolnicze),

- *potrzeby wynikające z konieczności ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa* (rozporządzenie LULUCF);
- d) Do podstaw prawnych planu gospodarowania wodą w lasach (§ 19) należy dodać *Rozporządzenie 2024/1991 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych i zmiany rozporządzenia (UE) 2022/8691*;
- e) W rozdziale Studium hydrologiczne (§ 26) warto zwrócić uwagę na konsekwencje zmiany klimatu (współcześnie charakterystyka przepływu cieków powinna zawsze obejmować pomiary faktycznie występujących przepływów przynajmniej przez pełny rok hydrologiczny, a także wykorzystywać wiedzę służb terenowych o występowaniu ew. zaników przepływu);
- f) Oprócz inwentaryzacji urządzeń wodnych, elementem planu gospodarowania wodami powinna być inwentaryzacja naturalnych ekosystemów o znaczeniu dla gospodarowania wodami, wraz z oceną ich stanu (w tym zachowania zdolności retencyjnych), a także oszacowanie zasobów wodnych zgromadzonych w glebach organicznych – i branie ich pod uwagę w bilansie zasobów wodnych;
- g) Oprócz oceny stanu technicznego oraz konieczności i pilności utrzymania urządzeń wodnych, oceniona powinna być przydatność urządzeń wodnych dla gospodarowania zasobami wodnymi, w tym zidentyfikowane urządzenia (np. rowy) zbędne i szkodliwe;
- h) Zasady gospodarowania zasobami wodnymi powinny obejmować nie tylko eksploatację urządzeń wodnych i ich utrzymanie, ale także, w razie potrzeby, przebudowę lub likwidację urządzeń zbędnych lub szkodliwych.

Lasy bagienne i lasy na torfowiskach

Bory i lasy bagienne to ekosystemy cenne przyrodniczo. Nawet gdy ich siedlisko jest odwodnione, przynajmniej częściowe odtworzenie warunków wodnych jest często możliwe i potrzebne. Gleby torfowe, także porośnięte lasami, mają duże znaczenie dla bilansu węgla w ekosystemie: są magazynem węgla, o ile nie są odwodnione – funkcjonują jako pochłaniacz dwutlenku węgla z atmosfery, gdy zaś są odwodnione – stają się istotnymi emiterami gazów cieplarnianych.

Prowadzenie działań gospodarczo-leśnych w takich lasach zwykle jest w konflikcie z zachowaniem ich walorów przyrodniczych, ale jest także trudne do pogodzenia w z ochroną gleb torfowych (odnowienie drzewostanu po cięciach rębnych zwykle nie jest możliwe na terenie nieodwodnionym, albo wymaga istotnych naruszeń gleby; przywrócenie właściwych warunków wodnych zwykle znacznie utrudnia dostęp do drzewostanu). Przyrodnicy, w tym wielu leśników, postulują więc od dawna, by zaniechać gospodarowania w takich lasach. Sugestie takie znalazły się m.in. w § 3 pkt 20 rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska ws. wymagań dobrych praktyk w zakresie gospodarki leśnej oraz w nowym standardzie odpowiedzialnej gospodarki leśnej FSC dla Polski. Wszystkie lasy bagienne i zalewowe wyłączono z użytkowania decyzjami dyrektorów niektórych RDLP (np. w Szczecinie), a *wyłączenie z użytkowania wszystkich lasów na siedliskach Bb, BGb⁸, BMb, BMGb, LMb, OL, OLI, OLIG,*

---

⁸ Pominęto typ siedliskowy BWGb (bór wysokogórski bagieny), co wydaje się oczywistym błędem.

OLJWYŻ, z wyjątkiem lasów o ewidentnie sztucznym składzie gatunkowym i silnie odwodnionych olsów na glebach innych niż torfowe, ujęto w projekcie *Wytucznych i rekomendacji mających na celu wzmocnienie znaczenia pozaprodukcyjnych usług ekosystemowych*, opracowanym przez MKiS w lipcu 2024 r. po tzw. Ogólnopolskiej Naradzie o Lasach.

W niektórych lasach na odwodnionych siedliskach bagiennych wdrożenie potrzebnych środków ochrony mokradeł (ale także np. działalność bobrów) może spowodować lokalne podtopienia i rozpad drzewostanu. Przypadki takie są nieuchronne, nie da się bowiem odtwarzać właściwego krążenia wód w krajobrazie zachowując wszystkie układy zastępcze, które rozwinęły się w wyniku odwodnienia. Powinny być one traktowane jako normalne, nieuchronne i wręcz pożądane. Mogą jednak budzić obawy o ich formalną ocenę z punktu widzenia obowiązujących przepisów, wymagających utrzymania roślinności leśnej i nakładających odpowiedzialność za stan i trwałość lasu.

REKOMENDUJEMY:

9. Wdrożenie wyłączenia z użytkowania gospodarczego wszystkich lasów na siedliskach *Bb, BGb, BWGb, BMb, BMGb, LMb, OL, OLJ, OLJG, OLJWYŻ*; lista ta powinna być uzupełniona także o lasy na glebach torfowych w ramach innych typów siedliskowych lasu.
10. Wdrożenie wyłączenia z użytkowania gospodarczo-leśnego obszarów *zalewanych na skutek działalności przyrody, np. w wyniku działalności bobrów, obszarów zalewanych na skutek działalności antropogenicznej, np. zaprzestania działalności górniczej i zmian w układzie hydrologicznym*, ale także obszarów zalewanych na skutek odtworzenia warunków wodnych niezbędnych dla ochrony mokradeł;
11. Wprowadzenie jednoznacznych uregulowań prawnych, umożliwiających akceptację przypadków trwałego zaniku roślinności leśnej w wyniku odtworzenia bardziej naturalnych warunków wodnych, tak w wyniku działania sił natury, jak i w wyniku wdrożenia środków odbudowy przyrody.

W imieniu KOE PROP

dr inż. Andrzej Kepel
przewodniczący Rady
[podpisano elektronicznie]

Otrzymują:

- Pan Mikołaj Dorożała, Główny Konserwator Przyrody
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych